

R O M Â N I A

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro

Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

AVOCATUL POPORULUI

REGISTRATURĂ GENERALĂ

IEȘIRE Nr. 3837 / 17. FEB. 2026

Domnului Radu MARINESCU

Ministrul Justiției

Ref.: Adresa nr. 13/5347/2026/3.02.2026, emisă de Ministerul Justiției, înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 3837/03.02.2026, referitor la consultarea cu privire la necesitatea și modalitățile de modificare a cadrului normativ în privința răspunderii penale a minorilor

Stimate domnule Ministru,

Ca urmare a solicitării unui punct de vedere asupra oportunității unei eventuale intervenții legislative cu privire la modificarea cadrului normativ în privința răspunderii penale a minorilor, **Avocatul Poporului susține menținerea soluției legislative actuale privitoare la vârsta răspunderii penale și consolidarea legislației în materia măsurilor de protecție specială dispuse față de minorul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal.**

În acest context, constatăm și faptul că potrivit propunerii legislative, înregistrată în 2 februarie 2026 la Camera Deputaților (BP12/2026), a fost inițiată o modificare legislativă pentru art.113 din Codul penal - reducerea limitei de vârstă a răspunderii penale de la 14 la 12 ani, exclusiv pentru infracțiunea de omor, condiționată de discernământ.

Față de acestea, menționăm că, din **analiza cazuisticii instituției Avocatul Poporului - Domeniul Apărarea, Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului**, în perioada 2023 - 2026, au rezultat doar 2 cazuri în care au fost implicați minori - presupuși făptuitori cu vârste mai mici de 14 ani vizând infracțiunea de omor, un caz în anul 2025 - sesizare din oficiu nr. 17923/12.06.2025 și un caz în anul 2026 - cazul intens mediatizat din localitatea Cenei, județul Timiș, în care Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu, sesizarea nr. 2107/22.01.2026.

De asemenea, cu privire la sesizările din oficiu în care au fost implicați minori participanți/făptuitori cu vârste mai mici de 14 ani, infracțiunile pentru care s-au efectuat cercetări penale au constatat în: „Furt”, „Furt calificat”, „Conducerea unui vehicul fără permis de conducere”, „Loviri și alte violențe”.

În altă ordine de idei, în cadrul sesizărilor din oficiu instrumentate, minorii implicați în fapte cu caracter penal făceau parte din familii dezorganizate/monoparentale aflate în stare de vulnerabilitate, în cadrul cărora aceștia nu erau supravegheați corespunzător, cu părinți plecați la muncă în străinătate, adesea nefrecventând cursurile școlare.

Totodată, subliniem faptul că, în România trăiesc aproximativ 3 milioane de copii cu vârsta între 0-14 ani. Or, raportat la aceasta, rata infracționalității în rândul minorilor cu vârstă sub 14 ani nu justifică modificarea legislației în vigoare, privitoare la răspunderea penală a minorilor.

În prezent, **întregul cadru normativ este ghidat de principii fundamentale precum interesul superior al copilului, abordarea pedagogică în locul celei punitive și privarea de libertate ca măsură de ultimă instanță.**

Astfel, plecând de la dispozițiile constituționale referitoare la protecția copiilor și a tinerilor, prevăzută la art. 49 din legea fundamentală, reținem că aceștia se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

De asemenea, Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, stabilește cadrul legal privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului, prin promovarea celor patru principii de bază în această materie: principiul nediscriminării, principiul interesului superior al copilului, dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare și dreptul de a-și exprima liber opiniile. Această lege conține și o serie de norme cu privire la copiii care au săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspund penal, stabilind principiile fundamentale în domeniu.

Totodată, art. 113 din Codul Penal reglementează regimul răspunderii penale a minorului și conceptul de discernământ (capacitatea de a aprecia valoarea socială a faptei și de a-și dirija voința), eliminând arbitrarul prin trei praguri de vârstă, respectiv: **incapacitatea absolută**, pentru vârsta mai mică de 14 ani, bazată pe o prezumție irefragabilă de lipsă a discernământului; în acest caz, reacția statului este exclusiv nepenală; **capacitatea condiționată** pentru vârstele cuprinse între 14 – 16 ani; pentru acest interval de vârstă discernământul trebuie dovedit de organele judiciare prin expertize medico-legale psihiatrice; **responsabilitatea prezumată** pentru vârstele cuprinse între 16 – 18 ani, când minorul răspunde penal, însă sancțiunile sunt adaptate (măsuri educative), nu pedepse clasice (amendă/închisoare), scopul fiind reabilitarea.

Soluțiile legislative europene sunt profund influențate de **standardele internaționale**, în special, de Convenția ONU privind drepturile copilului, ce recomandă stabilirea unei vârste minime a răspunderii penale și utilizarea prioritară a măsurilor alternative la sancțiunea penală, în acord cu interesul superior al copilului.

În acest sens este și jurisprudența Curții Europene a Dreptului Omului. Astfel, în cauzele *Selçuk împotriva Turciei*, 2006, pct. 35, *Nart împotriva Turciei*, 2008, pct. 33, *Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 60, *Kovrov și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 94, Curtea a subliniat că **simpla gravitate a faptei nu justifică arestarea preventivă a unui minor fără o motivare excepțională care să țină cont de vârstă**. De asemenea, în cauza *T. și V. împotriva Marii Britanii*, Curtea a statuat că **statele trebuie să garanteze că minorul înțelege procesul și că intimitatea sa este protejată, interzicând tratamentele degradante**.

Această paradigmă se regăsește în modelul european prezent în Germania, Spania și Italia prin menținerea vârstei minime de răspundere penală de 14 ani, rezistând tendințelor represive de scădere a vârstei răspunderii penale sub influența emoției publice.

Referitor la oportunitatea modificării legislative în sensul reducerii vârstei minime de la care un copil răspunde penal precizăm că minorii au o vulnerabilitate sporită și se află într-o perioadă de dezvoltare ce necesită un tratament pedagogic deosebit, nu unul pur represiv. De altfel, statisticile consultate evidențiază că **arestul și încarcerarea distrug copilăria, atrag stigmatizarea judiciară și reduc drastic șansele de reabilitare**. Prin contrast, măsurile educative și de protecție au o rată mai bună de succes în prevenirea recidivei decât încarcerarea timpurie.

Mai mult decât atât, **în situația în care minorul devine subiectul pasiv al unei infracțiuni, modificarea vârstei de la care acesta se prezumă că are discernământ poate conduce la dezincriminarea faptelor penale afectând modul de administrare al justiției** (influențând valoarea probatorie a declarațiilor sale, precum și a garanțiilor procedurale). Aceleași aprecieri le avem și în ceea ce privește dreptul civil, respectiv drepturile și obligațiile minorului. În consecință, în analiza modificării legislative propuse se impune ca toate aceste aspecte să fie avute în vedere cu prioritate.

Așadar este necesară consolidarea mecanismelor nepenale printr-o intervenție multidisciplinară și interinstituțională, ce presupune cooperarea între asistenți sociali, psihologi și școală. În mod similar, măsurile trebuie ierarhizate gradual: la nivel familial, prin consiliere și monitorizare; la nivel educațional, prin planuri școlare individualizate; la nivel restaurativ, prin activități de conștientizare a consecințelor faptei; iar, doar în mod excepțional, la nivel specializat, prin plasament în centre rezidențiale.

În consecință, cadrul legal românesc este coerent, previzibil și conform cu modelele europene indicate *supra*, dar necesită o mai bună finanțare a serviciilor sociale, o intervenție preventivă și imediată a autorităților competente și specialiștilor în domeniul acesta, precum și o aplicare individualizată a măsurilor non-penale. În acest sens, **rolul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului este esențial alături de importanța planurilor individualizate de intervenție în aceste cazuri**.

În acest sens, poate fi observat că **problema nu este vârsta de răspundere, ci lipsa resurselor instituționale pentru aplicarea eficientă a măsurilor alternative**. Astfel, măsura de supraveghere specializată, o componentă fundamentală a sistemului de măsuri educative și de protecție, riscă să devină ineficientă dacă nu sunt alocate resurse suficiente și competente să monitorizeze minorul în cauză.

În plus, deciziile instanțelor trebuie să prioritizeze reabilitarea, nu pedepsirea retributivă. De altfel, reglementarea actuală oferă o varietate de dispoziții (supraveghere, consiliere, cursuri de reeducare) care permit judecătorului să adapteze intervenția la gravitatea faptei și la starea de sănătate sau nevoile educaționale ale minorului.

În concluzie, **considerăm că este necesară și oportună păstrarea soluției legislative actuale privitoare la vârsta răspunderii penale și consolidarea legislației în materia măsurilor de protecție specială dispuse față de minorul care a săvârșit o faptă penală prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal.**

De lege ferenda, în legătură cu răspunderea penală a minorilor este de preferat o orientare spre optimizarea mecanismelor alternative, creșterea eficienței intervenției sociale și consolidarea caracterului educativ al justiției juvenile, iar nu spre extinderea sferei represive a dreptului penal. O asemenea abordare este în deplin acord cu interesul superior al copilului și cu exigențele statului de drept.

Totodată, raportat la solicitarea formulată, pentru optimizarea activității Grupului de lucru constituit la nivelul Ministerului Justiției, apreciem a fi utile următoarele:

- solicitarea de date statistice de la Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului, Institutul Național de Statistică, pentru a vedea dacă este vorba de un fenomen în creștere sau de cazuri izolate;

- realizarea unui studiu socio-juridic care să arate o corelație între vârsta de răspundere penală și rata de infracționalitate, rezultatele obținute în alte state care au adoptat scăderea vârstei pentru răspunderea penală sub 14 ani, precum și care sunt riscurile și beneficiile preconizate de o eventuală modificare legislativă;

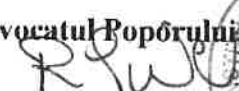
- solicitarea de la Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA)/ DGASPC-uri a unor date concrete privind înființarea serviciilor specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal, prevăzute de HG nr. 1439/2004;

- solicitarea de la Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP) a unei situații analitice, sub aspect funcțional și calitativ, privitoare la Centrele de reeducare pentru minori.

De asemenea, menționăm că la nivelul instituției Avocatul Poporului, din cadrul Domeniului Apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului au fost desemnate pentru colaborarea cu Grupul de lucru constituit la nivelul MJ următoarele persoane:

Expunerea celor indicate mai sus, *in extenso*, este anexată la prezenta adresă.

Cu aleasă considerație,

Avocatul Poporului

Renate Weber

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro

Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

ANEXĂ NR. 1

Analizarea legislației în vigoare a cadrului normativ în privința răspunderii penale a minorilor

1. Cadrul legal și de reglementare a răspunderii penale a minorilor

Cadrul normativ ce reglementează răspunderea penală a minorilor și justiția juvenilă este alcătuit dintr-un ansamblu complex de instrumente internaționale, europene și legislații naționale specifice.

Protecția copiilor și a tinerilor este prevăzută la art. 49 din Constituție, unde se reglementează că aceștia se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, reglementează cadrul legal privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului, prin promovarea celor patru principii de bază în această materie: principiul nediscriminării, principiul interesului superior al copilului, dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare și dreptul de a-și exprima liber opiniile. Această lege conține și o serie de reglementări cu privire la copiii care au săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspund penal, stabilind principiile fundamentale în domeniu.

Cadrul legal al răspunderii penale a minorilor în dreptul român este rezultatul unei evoluții legislative și doctrinare progresive, marcate de trecerea de la o concepție predominant represivă la una orientată spre protecția copilului, educație și reintegrare socială. Reglementarea actuală, consacrată la Titlul V al părții generale a Codului penal (art. 113–134), reflectă atât tradiția dreptului penal român, cât și influența standardelor europene și internaționale în materia justiției juvenile, în special a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile copilului, republicată, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, republicată.

În completare, mai facem trimitere la „Regulile de la Beijing”, ce oferă cadrul general pentru administrarea justiției juvenile într-o manieră umană și justă, „Principiile de la Riyadh”, orientate pe prevenirea delincvenței juvenile prin implicarea familiei și comunității, „Regulile de la Havana”, ce stabilesc principii pentru protecția minorilor privați de libertate, subliniind că detenția trebuie să fie o măsură de ultimă instanță, la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ce garantează dreptul la libertate, siguranță și un proces echitabil, aplicabile și minorilor, precum și Orientările Consiliului Europei privind justiția în interesul copiilor, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010 și expunerea de motive.

Întregul cadru normativ este ghidat de principii fundamentale precum interesul superior al copilului, abordarea pedagogică în locul celei punitive și privarea de libertate ca măsură de ultimă instanță.

1.1. Vârsta răspunderii penale în dreptul român (*lege lata*)

Limitele răspunderii penale a minorilor sunt stabilite de art. 113 din Codul penal, ce instituie un sistem diferențiat în funcție de vârstă și discernământ, bazat pe **prezumții legale** menite să asigure certitudinea juridică, previzibilitatea normei penale și egalitatea de tratament.

1.1.1. Minorii sub 14 ani – lipsa absolută a răspunderii penale

Potrivit art. 113 alin. (1) din Codul penal, minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani nu răspund penal, legiuitorul instituind o **prezumție absolută de lipsă a discernământului**. Această prezumție nu este susceptibilă de probă contrară, indiferent de gradul de dezvoltare psihofizică al copilului sau de natura faptei

săvârșite. Art. 27 din Codul penal califică această situație drept **cauză de neimputabilitate**, întrucât factorii intelectual și volitiv ai responsabilității sunt înlăturați ca urmare a insuficienței dezvoltării psihice.

Doctrina penală subliniază că, sub acest prag de vârstă, copilul nu dispune de capacitatea necesară pentru a înțelege pe deplin semnificația socială a faptelor sale și nici de aptitudinea de a-și controla conduita în conformitate cu cerințele normei penale. Stabilirea unei limite fixe de vârstă răspunde necesității evitării evaluărilor arbitrare ale capacității penale și constituie o garanție a securității raporturilor juridice.

Lipsa răspunderii penale nu exprimă indiferența statului față de comportamentele antisociale săvârșite de copil, ci justifică orientarea reacției sociale către **mecanisme nepenale**, de protecție, asistență și educare, reglementate prin legislația specială în materia protecției copilului.

1.1.2. Minorii cu vârsta între 14 și 16 ani – răspundere penală condiționată de discernământ

În cazul minorilor cu vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, art. 113 alin. (2) din Codul penal instituie o **prezumție relativă de lipsă a discernământului**, ce poate fi răsturnată prin dovada contrară. Minorul răspunde penal numai dacă se dovedește că, la momentul săvârșirii faptei, a acționat cu discernământ, respectiv a avut capacitatea de a înțelege semnificația socială a conduitei sale și de a-și dirija voința în mod conștient.

Stabilirea discernământului se realizează de la caz la caz, în raport cu particularitățile psihofizice ale minorului, cu modul concret de comitere a faptei și cu circumstanțele acesteia. În situațiile în care există îndoieli, organele judiciare dispun efectuarea unei **expertize medico-legale psihiatrice**, în condițiile art. 184 din Codul de procedură penală, aceasta având un rol determinant în aprecierea imputabilității.

Prezenta soluție legislativă reflectă caracterul **gradual și neuniform al dezvoltării psihice** a adolescentului și permite o individualizare reală a răspunderii penale, evitând aplicarea automată a sancțiunilor în situații în care maturitatea psihică nu este suficient consolidată.

1.1.3. Minorii care au împlinit 16 ani – răspundere penală

Potrivit art. 113 alin. (3) din Codul penal, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii, operând o **prezumție a existenței discernământului**. În această ipoteză, minorul este considerat, în principiu, capabil să înțeleagă semnificația socială a faptei și să își controleze conduita, apropiindu-se sub acest aspect de regimul juridic al majorului.

Cu toate acestea, imputabilitatea nu este absolută, ea putând fi înlăturată prin incidența altor cauze generale de neimputabilitate, precum iresponsabilitatea sau intoxicația involuntară completă. În asemenea situații, lipsa sau afectarea discernământului trebuie dovedită prin expertiză medico-legală psihiatrică.

2. Ratio legis al reglementării răspunderii penale a minorilor

Reglementarea răspunderii penale a minorilor izvorăște din recunoașterea că **dezvoltarea psihică, intelectuală și morală a copilului este un proces gradual, neuniform și incomplet**, ceea ce face ca aplicarea mecanică a regulilor dreptului penal comun să fie incompatibilă cu natura și finalitatea justiției juvenile. Din această perspectivă, *ratio legis* a normelor privind minoritatea rezidă în necesitatea **adaptării reacției statului** la particularitățile de vârstă, maturitate și vulnerabilitate ale minorului.

Doctrina penală națională este constantă în a afirma că răspunderea penală presupune existența **imputabilității**, iar aceasta, la rândul său, nu poate fi concepută în lipsa discernământului. Discernământul exprimă capacitatea persoanei de a înțelege semnificația socială a faptei și de a-și dirija conduita conform acestei înțelegeri.

În cazul minorilor, legiuitorul a recunoscut că această capacitate **nu există de la naștere**, ci se formează progresiv, odată cu dezvoltarea psihofizică. Din acest motiv, dreptul penal a fost nevoit să instituie **prezumții legale** privind existența sau inexistența discernământului, pentru a evita evaluările arbitrare și inegale ale maturității psihice.

Astfel, cum am antamat mai sus:

- pentru minorii sub 14 ani, lipsa discernământului este **prezumată absolut**, întrucât nivelul de dezvoltare psihică nu permite o înțelegere adecvată a valorilor sociale protejate de norma penală;
- pentru minorii între 14 și 16 ani, discernământul este **prezumat relativ**, reflectând etapa de tranziție către maturitate, în care capacitatea de înțelegere și autocontrol poate exista sau nu, în funcție de particularitățile individuale;
- pentru minorii de peste 16 ani, discernământul este prezumat, ca regulă, existent.

Această construcție normativă exprimă preferința legiuitorului pentru **criterii obiective și previzibile** în locul unei evaluări exclusiv individuale, cu potențial arbitrar.

Un element central al rațiunii reglementării îl constituie **stabilirea unor limite prestabilite de vârstă**. Deși dezvoltarea psihică a minorilor este, în realitate, graduală și diferită de la un om la altul, doctrina subliniază că dreptul penal nu poate funcționa eficient fără repere clare și general aplicabile.

Astfel, lipsa unor praguri de vârstă ar putea conduce la soluții neunitare în practică, incertitudine juridică, precum și la riscul extinderii excesive a intervenției penale asupra copiilor cu un nivel redus de maturitate.

Prin urmare, se poate aprecia că limitele de vârstă nu reprezintă o simplificare artificială a realității, ci o **necesitate normativă**, menită să asigure egalitatea de tratament și previzibilitatea norme penale, valori esențiale într-un stat de drept.

Un alt pilon al *ratio legis* îl constituie concepția potrivit căreia **dreptul penal trebuie să intervină ca ultima ratio**, mai ales în cazul minorilor. Materialele doctrinare și studiile de politică penală examinate subliniază că intervenția penală timpurie are un potențial ridicat de **stigmatizare**, de consolidare a comportamentului deviant și de afectare a procesului de dezvoltare a personalității copilului.

În acest context, din analiza cadrului normativ indicat mai sus reiese că legiuitorul român a optat pentru excluderea răspunderii penale a copiilor sub o anumită vârstă, condiționarea răspunderii de existența discernământului și orientarea reacției statului către **măsuri educative și de protecție**, în detrimentul sancționării penale clasice.

Această opțiune este susținută și de normele de drept comparat în acest domeniu, ce evidențiază o tendință generală de **limitare a represiunii penale** și de dezvoltare a unor sisteme autonome de justiție juvenilă.

Reglementarea răspunderii penale a minorilor este guvernată de **principiul interesului superior al copilului**, consacrat atât la nivel internațional, cât și în legislația internă, conform art. 263 din Codul civil și art. 2 din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Potrivit acestor norme, „*Principiul interesului superior al copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de autoritățile publice și de organisme private autorizate, precum și în cauzele soluționate de instanțele judecătorești.*”.

Din această perspectivă, răspunderea penală nu are în cazul minorilor o funcție retributivă, ci una **preponderent educativă și preventivă**. Scopul nu este sancționarea faptei în sine, ci corectarea conduitei și prevenirea recidivei, prin mijloace adecvate vârstei și nivelului de maturitate al copilului.

În fine, *ratio legis* al reglementării românești este întărit de convergența cu **standardele europene și internaționale** în materia justiției juvenile. Cu titlu de exemplu, la art. 40 alin. (3) și alin. (4) din Convenția ONU privind drepturile copilului recomandă stabilirea unei vârste minime a răspunderii penale și utilizarea prioritara a măsurilor nepenale, astfel: „3. *Statele părți se vor strădui să promoveze adoptarea de legi și proceduri, înființarea de autorități și instituții, special concepute pentru copiii bănuiți, acuzați sau găsiți vinovați de încălcarea legii penale și, în special: a) să stabilească o vârstă minimă sub care copiii să fie prezumați ca neavând capacitatea de a încălca legea penală; b) să ia, ori de câte ori este posibil și recomandabil, măsuri de soluționare a cazurilor acestor copii, fără a recurge la procedura judiciară, cu condiția ca drepturile și garanțiile legale să fie respectate pe deplin. 4. Va fi prevăzută o întreagă gamă de dispoziții, precum cele referitoare la îngrijire, orientare și supraveghere, la îndrumare, la perioadele de probă, la plasamentul familial, la programe de educație generală și profesională și la soluții alternative celor privind îngrijirea într-un cadru instituțional, pentru a asigura copiilor un tratament în interesul bunăstării lor și proporțional cu situația lor și cu infracțiunea săvârșită.*”.

Totodată, în Recomandarea nr. R (99) 19 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre cu privire la medierea în materie penală (adoptată de Comitetul de Miniștri pe 15 septembrie 1999 la cea de-a 679-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor) se reține că legislația trebuie să faciliteze medierea în materie penală, iar părțile, în mod special, trebuie să aibă dreptul la asistență juridică și, atunci când este cazul, la traducere/interpretare. În plus, minorii trebuie să aibă dreptul la asistență parentală.

Analiza comparativă a normelor de drept internațional public confirmă faptul că soluția adoptată de legiuitorul român se înscrie într-o **tendință larg acceptată**, ce privilegiază protecția copilului, prevenția și educația, în detrimentul extinderii răspunderii penale.

3. Mecanisme alternative aplicabile minorilor care nu răspund penal

În continuare, trebuie reamintit că excluderea răspunderii penale a minorilor sub o anumită vârstă sau a celor lipsiți de discernământ nu echivalează cu absența oricărei reacții a statului față de conduita antisocială a acestora. Dimpotrivă, reglementarea actuală se întemeiază pe ideea că, în cazul minorilor care nu răspund penal, intervenția statului trebuie să se realizeze prin **mecanisme alternative, nepenale**, orientate spre protecție, educare și prevenție, iar nu prin sancționare.

Această orientare reflectă concepția potrivit căreia dreptul penal este un instrument de **ultimă ratio**, iar în materia răspunderii minorilor prioritatea trebuie acordată măsurilor cu caracter social, educativ și terapeutic, capabile să răspundă cauzelor profunde ale comportamentului deviant.

Mecanismele alternative aplicabile minorilor care nu răspund penal își au fundamentul juridic în Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și în principiile consacrate de Convenția ONU privind drepturile copilului. Aceste reglementări pornesc de la premisa că minorul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală se află, de regulă, într-o **situație de risc sau vulnerabilitate**, care necesită intervenție specializată din partea statului.

Fapta săvârșită de un minor ce nu răspunde penal nu constituie infracțiune, ca urmare a incidenței unei cauze de neimputabilitate. Prin urmare, reacția autorităților nu poate avea caracter sancționator, ci trebuie să urmărească **interesul superior al copilului**, corectarea conduitei și prevenirea recidivei prin mijloace adecvate vârstei și nivelului de maturitate.

La art. 84 – art. 88 din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevede posibilitatea dispunerii unor **măsuri de protecție specială** atunci când comportamentul minorului relevă existența unui pericol pentru dezvoltarea sa fizică, psihică sau morală. Printre aceste măsuri se numără, în principal, supravegherea specializată și plasamentul.

Doctrina subliniază că aceste măsuri nu au caracter punitiv, nu urmăresc sancționarea faptei, ci **sprijinirea copilului**, și sunt orientate spre prevenirea repetării comportamentului antisocial.

Aplicarea măsurilor de protecție specială presupune o **evaluare individualizată** a situației copilului, ce ia în considerare gravitatea faptei, mediul familial, nivelul de dezvoltare psihică, antecedentele comportamentale și nevoile concrete de intervenție. Măsurile se dispun **numai în măsura și pe durata strict necesară**, fiind supuse reevaluării periodice.

Astfel cum s-a reținut la Regula 15 din Recomandarea Consiliului de Miniștri din 5 noiembrie 2008, cu privire la Regulile Europene privind copiii care au săvârșit fapte penale și pentru care au fost stabilite măsuri sau sancțiuni (CM/Rec2008)11), un element esențial al mecanismelor alternative îl constituie **intervenția multidisciplinară și multiinstituțională**, ce implică cooperarea între autorități administrative, instanțe, psihologi, asistenți sociali, medici și specialiști în educație.

Materialele doctrinare și studiile de practică subliniază că eficiența măsurilor de protecție depinde în mod direct de calitatea evaluării inițiale și de continuitatea intervenției.

În lipsa unei abordări integrate, măsurile de protecție riscă să devină pur formale, fără impact real asupra comportamentului minorului. De aceea, se insistă asupra necesității elaborării unor **planuri individualizate de intervenție**, adaptate particularităților fiecărui copil.

Disponerea măsurilor de protecție specială revine, potrivit legii, **autorităților competente**, respectiv direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului (D.G.A.S.P.C.) sau instanțelor de judecată, în funcție de existența ori inexistența acordului părinților sau al reprezentantului legal.

Autoritatea competentă apreciază oportunitatea, natura și durata măsurii, exercitând o **marjă de apreciere** ce trebuie să fie însă limitată de principiile proporționalității și interesului superior al copilului. Practica judiciară evidențiază faptul că această distribuție a competențelor urmărește realizarea unui echilibru între protecția copilului și respectarea drepturilor părințești.

Analiza doctrinară și studiile de practică semnalează existența unor **difficultăți reale** în aplicarea mecanismelor alternative, generate de lipsa resurselor instituționale, de insuficiența personalului specializat sau de cooperarea deficitară între instituții. În anumite situații, gravitatea faptelor săvârșite de minori ridică probleme legate de eficiența exclusivă a măsurilor de protecție.

Cu toate acestea, materialele analizate converg spre ideea că aceste dificultăți nu justifică extinderea prematură a răspunderii penale, ci impun **consolidarea mecanismelor alternative existente**, prin investiții în servicii sociale, educaționale și terapeutice.

Optica jurisprudențială în această materie confirmă că un factor foarte important pentru ca detenția să fie conformă cu art. 5 alin. (1) lit. c) din Convenție este **vârsta inculpatului**: „*prin urmare, este necesar să se recurgă la arestarea preventivă a minorilor doar în ultimă instanță și pentru o perioadă cât mai scurtă posibil (Korneikova împotriva Ucrainei, 2012, pct. 43-44)*”. Prin urmare, a fost reținut că, instanțele naționale ar trebui să ia în considerare măsuri alternative la arestarea preventivă atunci când iau decizii cu privire la dispunerea plasării în arest preventiv a unui minor (*Güveç împotriva Turciei, 2009, pct. 108; Dinç și Çakır împotriva Turciei, 2013, pct. 63; Agit Demir împotriva Turciei, 2018, pct. 44-45*).

În ansamblu, mecanismele alternative reprezintă un instrument esențial de **prevenire a delincvenței juvenile**, prin intervenția timpurie asupra factorilor de risc și prin sprijinirea copilului în procesul de formare a personalității. Finalitatea acestora nu este reacția față de fapta comisă, ci **reducerea riscului de recidivă** și facilitarea integrării sociale a minorului.

4. Elemente de drept comparat privind răspunderea penală a minorilor

Analiza instituției răspunderii penale a minorilor în dreptul internațional comparat evidențiază existența unei **tendințe convergente la nivel european**, fundamentată pe recunoașterea caracterului incomplet al dezvoltării psihice a copilului și pe necesitatea limitării intervenției penale timpurii. Deși soluțiile legislative diferă de la un stat la altul sub aspectul pragurilor de vârstă și al tehnicii juridice utilizate, majoritatea sistemelor de drept consacră existența unei **vârste minime a răspunderii penale** și a unor forme de răspundere relativă, condiționate de discernământ.

Un element constant al legislațiilor europene îl constituie stabilirea unei **limite minime de vârstă** sub care minorii nu pot fi trași la răspundere penală. Această soluție reflectă o opțiune de politică penală menită să protejeze copilul de efectele negative ale sistemului penal și să evite stigmatizarea timpurie.

Astfel, în numeroase state europene minorii sub un anumit prag de vârstă sunt considerați **lipsiți de capacitate penală**, faptele săvârșite de aceștia nu sunt tratate ca infracțiuni, ci ca situații care impun intervenție educativă sau socială, reacția statului este orientată către mecanisme de protecție și asistență, și nu către sancționare.

Diferențele dintre sisteme privesc mai degrabă **nivelul concret al pragului de vârstă**, nu principiul în sine, după cum arătăm în continuare.

În **Franța**, minorii sunt supuși unui sistem special de justiție juvenilă, în cadrul căruia răspunderea penală este strâns legată de capacitatea de înțelegere și de necesitatea adoptării unor măsuri educative adaptate personalității copilului. Accentul cade pe individualizarea intervenției și pe prioritatea măsurilor educative.

Germania consacră lipsa răspunderii penale pentru minorii sub 14 ani, iar pentru cei cu vârsta între 14 și 18 ani aplică un regim penal juvenil distinct, în care răspunderea este condiționată de maturitatea morală și intelectuală a minorului. Sistemul german este adesea citat ca model de echilibru între protecție și responsabilizare.

În **Italia**, minorii sub 14 ani sunt considerați lipsiți de capacitate penală, iar între 14 și 18 ani răspunderea este relativă, fiind condiționată de capacitatea de înțelegere și de voință a minorului. Procedura penală aplicabilă minorilor este una specială, cu accent pe rolul judecătorului în aprecierea personalității copilului.

Spania menține pragul de 14 ani pentru răspunderea penală, dar aplică un regim sancționator distinct, reglementat printr-o lege specială a justiției juvenile, care privilegiază măsurile socio-educative și reintegrarea socială.

Într-o altă ordine de idei, examenul jurisprudențial al Curții Europene a Drepturilor Omului relevă că, în două cauze, în care au fost implicați copii care aveau 10 ani la momentul săvârșirii infracțiunii și, respectiv, 11 ani la momentul începerii urmăririi penale față de aceștia pentru săvârșirea unei infracțiuni grave, instanța, ținând cont de standardele existente în statele membre ale Consiliului Europei și instrumentele internaționale relevante, a decis că, la momentul respectiv, nu exista o vârstă minimă general acceptată pentru angajarea răspunderii penale în Europa. În aceste cauze, Curtea a concluzionat că răspunderea penală a reclamantilor nu a dus, în sine, la o încălcare a art. 3 din Convenție [V. împotriva Regatului Unit (MC), 1999, pct. 70-72; T. împotriva Regatului Unit (MC), 1999, pct. 70-72].

În alte cazuri, Curtea a constatat o încălcare a art. 5 alin. (1) lit. c) și/sau 3 în legătură cu arestarea preventivă a minorilor în următoarele cazuri: în ceea ce privește un minor în vârstă de 16 ani, fără ca autoritățile competente să țină seama în vreun fel de vârsta acestuia atunci când s-au pronunțat cu privire la menținerea sa în detenție (*Selçuk împotriva Turciei*, 2006, pct. 35), referitor la un minor care avea 17 ani și 7 luni la momentul arestării sale, fără să se țină seama de vârsta sa atunci când s-a dispus plasarea sa în detenție, executată de acesta într-un penitenciar alături de adulți (*Nart împotriva Turciei*, 2008, pct. 33), când instanțele naționale nu au luat în considerare vârsta minorului atunci când au decis să prelungească arestarea sa preventivă și fără să ofere o motivare completă pentru a explica o astfel de măsură excepțională (*Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 60), în privința unui minor de 16 ani, când instanța națională nu a explicat motivele pentru care circumstanțele cauzei sale puteau fi considerate excepționale (*Kovrov și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 94).

Reținând acestea, un alt element comun desprins din analiza comparativă este tendința de a trata justiția juvenilă ca un **domeniu autonom sau cvasi-autonom** al dreptului penal. În majoritatea statelor analizate minorii sunt judecați de instanțe specializate sau în proceduri adaptate, sancțiunile penale clasice sunt limitate sau excluse și măsurile educative și de reabilitare ocupă un loc central.

Această abordare este justificată de ideea că minorul aflat în conflict cu legea penală necesită un tratament juridic distinct, orientat spre formarea și reintegrarea sa, și nu spre reprimare.

Soluțiile legislative europene sunt profund influențate de **standardele internaționale**, în special, de Convenția ONU privind drepturile copilului, ce recomandă stabilirea unei vârste minime a răspunderii penale și utilizarea prioritară a măsurilor alternative la sancțiunea penală.

Analiza comparativă arată că majoritatea statelor europene au adaptat legislațiile interne pentru a reflecta aceste exigențe, consolidând rolul educației, prevenirii și intervenției sociale în materia delincvenței juvenile.

Din perspectiva dreptului comparat, reglementarea românească actuală apare ca fiind **rezonabilă și compatibilă cu modelele europene**, prin stabilirea unui prag minim clar de vârstă, consacrarea răspunderii condiționate de discernământ, orientarea prioritară către măsuri educative și mecanisme alternative.

Doctrina subliniază însă că preluarea mecanică a unor soluții din alte sisteme juridice este limitată de tradiția juridică națională și de structura instituțională existentă. Dreptul comparat nu oferă soluții uniforme, ci repere de reflecție pentru evaluarea critică a propriului sistem de drept.

5. Concluzii

Analiza cadrului legal, a mecanismelor alternative și a normele de drept comparat evidențiază faptul că **reglementarea actuală a răspunderii penale a minorilor în dreptul român este rezultatul unei opțiuni legislative coerente și fundamentate**, ce reflectă atât evoluția doctrinei penale, cât și influența standardelor europene și internaționale în materia justiției juvenile.

În primul rând, delimitarea răspunderii penale în funcție de **vârstă și discernământ** exprimă recunoașterea caracterului gradual al dezvoltării psihice a copilului. Instituirea unor prezumții legale – absolute sau relative – privind existența discernământului nu reprezintă o simplificare arbitrară a realității, ci o soluție necesară pentru asigurarea **securității juridice, previzibilității normei penale și egalității de tratament**. Prin această construcție normativă, legiuitorul a evitat riscul evaluărilor subiective și al extinderii excesive a răspunderii penale asupra unor persoane aflate într-un proces incomplet de maturizare.

În al doilea rând, **ratio legis** al reglementării este strâns legat de concepția potrivit căreia dreptul penal trebuie să intervină ca **ultima ratio**, mai ales în cazul minorilor. Accentul este plasat nu pe sancționarea faptei, ci pe **corectarea conduitei și prevenirea recidivei**, prin mijloace adaptate vârstei și nivelului de dezvoltare al copilului. Această orientare este consonantă cu principiul interesului superior al copilului și cu finalitatea preponderent educativă a justiției juvenile.

În ceea ce privește minorii care nu răspund penal, mecanismele alternative prevăzute de legislația specială privind protecția copilului constituie un **instrument esențial de intervenție**, menite să răspundă cauzelor sociale, familiale și psihologice ale comportamentului deviant. Deși practica relevă dificultăți legate de resursele instituționale și de eficiența aplicării acestor măsuri, soluția nu poate fi extinderea prematură a răspunderii penale, ci **consolidarea intervenției multidisciplinare**, a serviciilor de asistență și a monitorizării individualizate.

Analiza dreptului comparat confirmă faptul că reglementarea românească se înscrie într-o **tendință europeană larg acceptată**, caracterizată prin stabilirea unei vârste minime a răspunderii penale, condiționarea răspunderii de discernământ și dezvoltarea unor sisteme autonome sau cvasi-autonome de justiție juvenilă. Deși pragurile de vârstă și soluțiile tehnice diferă de la un stat la altul, principiile care guvernează aceste reglementări sunt comune: protecția copilului, prevenția și reintegrarea socială.

Prin urmare, menținerea cadrului actual al răspunderii penale a minorilor apare ca fiind justificată și compatibilă cu standardele europene și internaționale, atât sub aspectul fundamentelor teoretice, cât și al finalității sale practice. Evoluția viitoare a reglementării trebuie să se concentreze nu pe extinderea sferei represive a dreptului penal, ci pe **optimizarea mecanismelor alternative, creșterea eficienței intervenției sociale și consolidarea caracterului educativ al justiției juvenile**, în acord cu interesul superior al copilului și cu exigențele unui stat de drept.

Referințe bibliografice

Dobrinou V.;colectiv, *Noul Cod Penal comentat. Ediția a III-a revăzută și adăugită*, 2016, Universul Juridic Toader, T. (coord.), *Noul Cod penal. Comentariu pe articole*, Editura Hamangiu, București.

Dongoroz, V. și colectiv, *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală*, Editura Academiei, București.

Antoniou, G., *Vinovăția penală*, Editura Academiei Române, București.

Frîntu, V.-M., *Răspunderea penală a minorilor în reglementarea noului Cod penal*, Editura Universul Juridic / Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu.

Marin, D., *Justiția penală în cazul minorilor*, Editura Universul Juridic, București.

Brutaru, V., „Răspunderea minorului în diferite țări europene”, *Revista Universul Juridic*, nr. 6/2015.

Păcurariu, I., „Stabilirea gradului de discernământ al făptuitorului, element decisiv în antrenarea răspunderii penale”, *Acta Universitatis Lucian Blaga*, nr. 1/2024.

Ștefan, C.-V., „Situția minorului care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, dar nu răspunde penal”, *Revista Dreptul*, nr. 11/2025.

Frîntu, V.-M., „Răspunderea penală a minorilor – reglementări și perspective”, *Analele Universității „Constantin Brâncuși”*, Seria Științe Juridice, nr. 2/2013.

Trandafir A.-R., „Dreptul penal ca emoție. Discernământul minorilor – falsa problemă în dezbaterile din ultimele zile”, disponibil în format electronic la adresa: <<<https://www.juridice.ro/essentials/10979/dreptul-penal-ca-emoție-discernământul-minorilor-falsa-problema-in-dezbaterile-din-ultimele-zile>>>, accesată ultima oară în data de 05.02.2026.

Grefa Curții Europene a Drepturilor Omului, *Ghid privind jurisprudența derivată din Convenția europeană a drepturilor omului Drepturile copilului*, actualizat la 31 august 2024.

Consiliul Europei. Comisia Europeană, *Monografia nr. 5 - Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010 și expunerea de motive*, 2012.

ANEXA NR. 2

Identificarea unor soluții legislative în materia condițiilor de tragere la răspundere penală a minorilor raportat la cazuistica domeniului Apărarea, Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului - Avocatul Copilului

Din cercetarea cazuisticii analizate la nivelul domeniului Apărarea, Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului, în perioada 2023 - 2026, au rezultat **două cazuri** în care au fost implicați minori – presupuși făptuitori cu vârste mai mici de 14 ani vizând infracțiunea de omor, un caz în anul 2025 -sesizare din oficiu nr. 17923/12.06.2025 și un caz în anul 2026 – cazul intens mediatizat din localitatea Cenei, județul Timiș, în care Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu, sesizarea nr. 2107/22.01.2026.

De asemenea, cu privire la sesizările din oficiu în care au fost implicați minori participanți/făptuitori cu vârste mai mici de 14 ani, infracțiunile pentru care s-au efectuat cercetări penale au constatat în: „Furt”, „Furt calificat”, „Conducerea unui vehicul fără permis de conducere”, „Loviri și alte violențe”.

În altă ordine de idei, în cadrul sesizărilor din oficiu instrumentate, minorii implicați în fapte cu caracter penal făceau parte din familii dezorganizate/ monoparentale aflate în stare de vulnerabilitate, în cadrul cărora aceștia nu erau supravegheați corespunzător, cu părinți plecați la muncă în străinătate, adesea nefrecventând cursurile școlare.

Considerăm că reducerea vârstei de antrenare a răspunderii penale a minorilor sub 14 ani, la acest moment nu este oportună, pentru următoarele considerente:

1. Măsura supravegherii specializate prevăzută de Legea nr. 272/2004 este o măsură aptă a corija comportamentul minorilor cu vârsta sub 14 ani care săvârșesc fapte de natură penală.

Scăderea vârstei pentru răspunderea penală a minorilor ar fi o măsură inefficientă și riscantă. Astfel, dispunerea unei astfel de măsuri nu numai că le restrânge drepturile, ci tinde la aplicarea unor măsuri drastice, prin urmare, nu doar că nu este de natură să corecteze comportamentele deviate, dar poate distruge șansele de reintegrare ale copiilor și poate genera mai multă infracționalitate pe termen lung.

Măsurile ar trebui dispuse cu precădere de către DGASPC ori de câte ori se apreciază că un minor este expus riscului de repetabilitate a faptelor cu caracter penal. Copiii și adolescenții sunt încă în plină dezvoltare cognitivă și emoțională, sunt mai impulsivi și ușor de influențat și de cele mai multe ori nu conștientizează riscurile și consecințele faptelor lor. Astfel că pentru a corija un comportament este nevoie de implicarea adulților și specialiștilor în consiliere de specialitate, cu sprijinul părinților sau reprezentanților legali.

Aplicarea de măsuri, chiar și educative, de la o vârstă atât de fragedă nu este una oportună, cu atât mai mult cu cât aceste modificări ar trebui să se reflecte și în prevederile din Codul civil referitoare la capacitatea de exercițiu, actele pe care le poate întocmi minorul.

Intervenția penală asupra copiilor ar trebui să fie ultima soluție, aplicată numai atunci când toate celelalte măsuri educative, sociale sau de protecție au fost epuizate și copilul continuă să manifeste un comportament grav antisocial.

2. Scopul principal nu este pedepsirea, ci reeducarea, reintegrarea și prevenirea recidivei, într-un cadru care ține cont de vârsta, maturitatea și mediul social al minorului. În acest sens, sistemul de justiție pentru minori trebuie să se concentreze pe sprijin psihologic, consiliere, mediere, programe educative și implicarea familiei, nu pe sancțiuni penale timpurii care pot stigmatiza copilul și îi pot limita șansele de reintegrare și de dezvoltare normală.

Fenomenul delincvenței juvenile în România e puternic legat de factori sociali (familii disfuncționale, abandon școlar, sărăcie etc.), astfel că o intervenție eficientă implică politici sociale, programe școlare și intervenții comunitare, nu doar coborârea vârstei răspunderii penale a minorilor.

Prin urmare, prin scăderea vârstei de răspundere penală, tratăm doar efectele, nu și cauza, în timp ce soluțiile reale trebuie să vizeze educația, familia și servicii sociale corespunzătoare.

3. Hotărârea nr. 1439/2004 privind serviciile specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal reglementează următoarele tipuri de servicii:

- **servicii de tip rezidențial specializate** – acestea se organizează ca centre de orientare, supraveghere și sprijinire a reintegrării sociale a copilului;

- **serviciile de zi specializate** - acestea se organizează ca centre de zi pentru orientarea, supravegherea și sprijinirea reintegrării sociale a copilului;

- **serviciile de tip familial** – pentru acestea este instituită obligativitatea organizării unui **modul de pregătire specifică** pentru persoanele sau familiile care asigură protecția specială a copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal.

Prin urmare înainte de a pune în discuție scăderea vârstei pentru răspunderea penală a minorilor, apreciem că se impune ca autoritățile să dea eficiență dispozițiilor legale menționate, prin înființarea în concret a acestor servicii astfel încât să răspundă nevoilor sociale actuale iar destinatarii acestora să beneficieze în mod real de serviciile/activitățile reglementate.

4. Se impune o evaluare detaliată a tuturor Centrelor de reeducare pentru minori, atât din punct de vedere funcțional (ex. în ce măsură se acoperă necesarul de locuri, care este gradul de ocupare actual și dacă infrastructura existentă permite o eventuală creștere a numărului de minori internați), cât și din punct de vedere calitativ, în ceea ce privește personalul specializat, programele educaționale, psihologice și de reintegrare socială oferite.

De asemenea, ar fi esențială o analiză a rezultatelor obținute până în prezent de aceste Centre - rata de recidivă, eficiența intervențiilor educative și capacitatea reală de reintegrare a minorilor în societate.

5. Principiul interesului superior al copilului

La acest moment există pârgii legale de responsabilizare a minorilor și este necesară întărirea sistemului de monitorizare, prevenire și intervenție la nivel comunitar, medical și social al copiilor, și nu scăderea vârstei de atragere a răspunderii penale a minorilor, astfel că această propunere este una în dauna interesului superior al minorilor.

Răspunsul statului la vulnerabilitatea copiilor ar trebui să se manifeste preponderent prin mecanisme de susținere și incluziune, nu prin reacții punitive post-factum.

Pedeapsa este o măsură tardivă, iar scăderea vârstei răspunderii penale a minorilor nu rezolvă problema, nu corijează un eventual comportament infracțional. Intervențiile, prevenția și chiar educația ar trebui să aibă loc din timp.

În acest sens, apreciem ca fiind utilă analizarea oportunității introducerii educației juridice în școli, ca disciplină de studiu din trunchiul comun, încă din învățământul gimnazial.

Măsurile educative și de consiliere psihologică ar trebui începute înainte ca un minor să ajungă să comită fapte grave. Copiii cu risc ar trebui identificați, anterior comiterii unei fapte penale, iar intervenția preventivă ar trebui să fie una constantă, ținută și aplicată.

6. Situații izolate în care minorii sub 14 ani au săvârșit fapte ce prezintă un pericol social sporit

Astfel, după cum am menționat și anterior, în cazuistica instituției Avocatul Poporului pentru perioada 2023 - februarie 2026 ne-am confruntat cu doar două cazuri de minori cu vârsta sub 13 ani prezumați a fi autori ai infracțiunii de omor (în ambele cazuri Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu), unul dintre acestea fiind cazul cunoscut în opinia publică drept "Cazul Mario" și care a stârnit reacții puternice ale societății.

Or, dincolo de tragedia profundă și gravitatea faptei, trebuie să reținem că legea are caracter general, se aplică tuturor, nu excepțiilor, trebuie să fie stabilă și rațională, nu o reacție emoțională la situații excepționale.

Astfel, deși cazurile intens mediatizate și de o gravitate ridicată provoacă indignare publică, o legiferare sub presiune publică și emoțională poate conduce la măsuri excesive, care să încalce principiul proporționalității și, în speță, principiul interesului superior al copilului.

Însăși art. 40 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului propune adoptarea de măsuri alternative la procedurile juridice clasice și la sancțiunile privative de libertate, cum ar fi supravegherea, educația sau plasamentul, descurajând criminalizarea excesivă a copiilor și promovând o justiție juvenilă umană și preventivă.

Nu în ultimul rând, menționăm că, în România trăiesc aproximativ 3 milioane de copii cu vârsta între 0-14 ani. Or, raportat la aceasta, rata infracționalității în rândul minorilor cu vârstă sub 14 ani nu justifică modificarea legislației în vigoare, privitoare la răspunderea penală a minorilor.

Astfel, raportat la cele expuse, pentru optimizarea activității Grupului de lucru constituit la nivelul Ministerului Justiției, **apreciem a fi utile următoarele:**

- solicitarea de date statistice de la Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului, Institutul Național de Statistică, pentru a vedea dacă este vorba de un fenomen în creștere sau de cazuri izolate;

- realizarea unui studiu socio-juridic care să arate o corelație între vârsta de răspundere penală și rata de infracționalitate, rezultatele obținute în alte state care au adoptat scăderea vârstei pentru răspunderea penală sub 14 ani, precum și care sunt riscurile și beneficiile preconizate de o eventuală modificare legislativă;

- solicitarea de la Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA)/ DGASPC-uri a unor date concrete privind înființarea serviciilor specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal, prevăzute de HG nr. 1439/2004;

- solicitarea de la Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP) a unei situații analitice, sub aspect funcțional și calitativ, privitoare la Centrele de reeducare pentru minori.

